

Sygnatura akt II Ca 1057/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 sierpnia 2016 r.

Sąd Okręgowy w Krakowie II Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący:	SSO Grzegorz Buła
Sędziowie:	SO Anna Nowak SO Krzysztof Wąsik (spr.)

Protokolant: sekretarz sądowy Agnieszka Graca

po rozpoznaniu w dniu 24 sierpnia 2016 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa M. W.

przeciwko (...) S.A. z siedzibą w W.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego dla Krakowa – Nowej Huty w Krakowie

z dnia 11 grudnia 2015 r., sygnatura akt I C 1518/15/N

I. zmienia zaskarżony wyrok poprzez nadanie mu brzmienia:

„1. zasądza od strony pozwanej (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz powoda M. W. kwotę 12 032,05 zł (dwanaście tysięcy trzydzieści dwa złote pięć groszy) z ustawowymi odsetkami od dnia 27 stycznia 2015 roku do dnia zapłaty;

2. zasądza od strony pozwanej na rzecz powoda kwotę 3019 zł (trzy tysiące dziewiętnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu.”;

II. zasądza od strony pozwanej na rzecz powoda kwotę 3002 zł (trzy tysiące dwa złote) tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego.

SSO Krzysztof Wąsik SSO Grzegorz Buła SSO Anna Nowak

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 24 sierpnia 2016 r.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Rejonowy dla Krakowa – Nowej Huty w Krakowie oddalił powództwo M. W. przeciwko (...) S.A. z siedzibą w W. (pkt I) oraz zasądził od powoda na rzecz strony pozwanej kwotę 2 417 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt II).

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny: w dniu 29 lipca 2011 r. powód zawarł z I. S. umowę o zorganizowanie objazdowej wycieczki po Skandynawii w okresie od 6 do 20 lipca 2012 r. Na poczet tej wycieczki zaliczone zostały wpłaty w kwotach 197 290 zł i 9 300 euro, poczynione przez powoda na poczet wcześniejszej umowy (planowanej wcześniej wycieczki), która nie została jednak wykonana (umowa o zorganizowanie tej wycieczki została przez jej strony zgodnie rozwiązana). Wcześniej, bo w dniu 23 maja 2011 roku I. S. zawarła z (...) S.A. w W. umowę gwarancji ubezpieczeniowej turystycznej nr (...), której treść odpowiadała treści wzorca umownego, wskazanego w rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 21 grudnia 2010 r. w sprawie ubezpieczenia na rzecz klientów w związku z działalnością wykonywaną przez organizatorów turystyki i pośredników turystycznych (Dz. U. nr 252 poz. 169 ze zm.). Na podstawie umowy gwarant zobowiązał się m.in. na wypadek niewypłacalności zleceniodawcy, nieodwołalnie i bez stawiania innych warunków, na pisemne żądanie beneficjenta gwarancji Marszałka Województwa (...) do zwrotu wpłat na imprezę turystyczną, gdy z przyczyn dotyczących zleceniodawcy lub osób, które działają w jego imieniu, impreza nie zostanie zrealizowana. Niewypłacalność miała być stwierdzona na podstawie oświadczenia zleceniodawcy albo - w braku możliwości uzyskania oświadczenia - jeżeli okoliczności w oczywisty sposób wskazują, że zleceniodawca nie jest w stanie wywiązać się z zawartych umów objętych gwarancją. Sąd Rejonowy przytoczył nadto brzmienie § 5 umowy. Żądanie zapłaty z tytułu zwrotu wpłaconych środków kierowane jest do gwaranta przez beneficjenta w formie pisemnej pod rygorem nieważności i zawiera: 1) wskazanie podstawy prawnej żądania 2) oświadczenie beneficjenta o wystąpieniu okoliczności o których mowa w art. 5 ust. 2 ustawy o usługach turystycznych. Do żądania dołącza się kopię umowy o świadczenie usług turystycznych, kopię dowodu wpłaty należności na poczet tej umowy, oświadczenie klienta zleceniodawcy stwierdzające niewykonanie przez zleceniodawcę zobowiązań umownych o określonej wartości, oświadczenie klienta zleceniodawcy wskazujące numer rachunku bankowego, na który ma nastąpić wypłata z gwarancji albo wskazanie innego sposobu wypłaty. Załączniki mógł przekazać gwarantowi albo klient zleceniodawcy, albo beneficjent w imieniu klienta. Dalej w umowie wskazano, że po otrzymaniu szczegółowego wyczerpującego wyliczenia kwot należnych poszkodowanym klientom zleceniodawcy, beneficjent wydaje dyspozycję wypłaty środków, a gwarant dokonuje wypłat należnych kwot bezpośrednio poszkodowanym klientom, w terminie nie dłuższym niż 30 dni od dnia otrzymania dyspozycji wypłaty środków. W § 11 zastrzeżono, że w granicach sumy gwarancji gwarancją objęte są wszystkie należności opisane powyżej, w tym powstałe w wyniku umyślnego działania lub na skutek rażącego niedbalstwa zleceniodawcy lub osób działających w jego imieniu. W § 3 wskazano, że gwarancja obejmuje umowy o usługi turystyczne zawarte w okresie od 26 maja 2011 r. do 25 maja 2012 r., jeżeli informacje o wystąpieniu zdarzenia objętego gwarancją zostaną przekazane gwarantowi w terminie do 1 roku po upływie obowiązywania gwarancji. I. S. nie zrealizowała wycieczki objętej umową z powodem i nie oddała mu wpłaconych pieniędzy; zawierała też umowy z kolejnymi klientami, zdając sobie sprawę, że nie będzie w stanie ich wykonać ani zwrócić pobranych zaliczek. Działania I. S. budziły wątpliwości Marszałka Województwa co do ich rzetelności i legalności. W dniu 22 kwietnia 2013 r. Marszałek zwrócił się do Wojewódzkiego Inspektoratu Inspekcji Handlowej o przeprowadzenie postępowania kontrolnego, wskazując m.in., że przedsiębiorca nie wywiązuje się z umów i nie zwraca klientom pobranych wpłat, jednocześnie nie składa oświadczenia o niewypłacalności, które pozwoliłoby Marszałkowi Województwa na uruchomienie gwarancji ubezpieczeniowej. Wyrokiem z dnia 25 lutego 2014 r. sygn. akt III K 424/13, I. S. została uznana za winną popełnienia m.in. występku z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. polegającego na tym, że w okresie od 29 lipca 2011 r. do 4 lipca 2012 r. doprowadziła M. W. do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w ten sposób, że podpisała umowę rezerwacyjną na organizację imprezy do Skandynawii, a następnie pobrała od uczestników wyjazdu wpłatę gotówkową, wiedząc że wyjazd ten nie dojdzie do skutku i nie mając zamiaru zwrócenia pobranych pieniędzy, czym działała na szkodę M. W.. Jednocześnie Sąd na oskarżoną obowiązek naprawienia szkody poprzez zapłatę na rzecz M. W. całości wpłaconych zaliczek, tj. 197 290 zł i 9 300 euro. W dniu 29 kwietnia 2013 r. I. S. podpisała oświadczenie, w którym potwierdziła, że z powodu niewypłacalności nie mogła zapewnić klientom zwrotu wpłat w odniesieniu do umów zawartych od 1 czerwca 2012 do 29 stycznia 2013 r. Przekazała jednocześnie Marszałkowi Województwa listę poszkodowanych klientów, na której nie wymieniła nazwiska powoda. W dniu 29 kwietnia 2013 r. Marszałek Województwa (...) skierował do strony pozwanej „Żądanie zapłaty”, w którym wskazał, że zgłasza żądanie zapłaty z tytułu zwrotu wpłat wniesionych za imprezę turystyczną, oparte na treści art. 5 ust. 5 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych, w związku z ogłoszeniem niewypłacalności przez organizatora turystyki I. S., w wypadku gdy z przyczyn dotyczących organizatora turystyki oraz

osób, które działają w jego imieniu impreza turystyczna nie zostanie zrealizowana. Beneficjent gwarancji przywołał w treści pisma dwie umowy gwarancyjne, w tym gwarancję stanowiącą przedmiot sporu. Wskazał, że powyższe jest jednocześnie oświadczeniem beneficjenta gwarancji ubezpieczeniowych o wystąpieniu okoliczności, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 u.u.t. Podał również, że dokumenty, o jakich mowa w § 5 ust. 2 gwarancji ubezpieczeniowej zostaną dostarczone do gwaranta w terminie określonym w umowie. Do pisma dołączono oświadczenie I. S. o niewypłacalności z tego samego dnia, nie wskazano jednak z imienia i nazwiska klientów, na rzecz których ma nastąpić uruchomienie gwarancji. Pismem z dnia 13 maja 2013 r. Marszałek Województwa poinformował powoda, jakie dokumenty zgodnie z umową gwarancji powinien złożyć stronie pozwanej aby otrzymać zwrot wpłaconych środków. Ogłosił też w internecie i mediach komunikat z wezwaniem do zgłaszania roszczeń przez osoby poszkodowane. M. W. przesłał ubezpieczycielowi wszystkie wymagane kopie i oświadczenie I. S., że jest winna powodowi 197 290 zł i 9 300 euro wobec odwołania przez nią imprezy turystycznej z przyczyn niezależnych od zlecającego. Pismo wpłynęło do biura ubezpieczyciela w dniu 21 maja 2013 r. Strona pozwana odmówiła wypłaty na rzecz M. W..

Przedmiotowy stan faktyczny był w zasadzie bezsporny, a został doprecyzowany na podstawie zgromadzonych w aktach sprawy niekwestionowanych dokumentów w postaci umów, przesłanej korespondencji, dowodów wpłaty i wydruków ze strony internetowej. Okoliczność, że właściwa umowa o świadczenie usług turystycznych została zawarta w dniu 29 lipca 2011 r., została ustalona przez Sąd na podstawie domniemania faktycznego.

Sąd Rejonowy oddalając powództwo wskazał, że uwzględniając procedurę uruchomienia gwarancji, której przesłanki zostały sformułowane w umowie z dnia 23 maja 2011 r., beneficjent gwarancji nie dopełnił wszystkich czynności przewidzianych w umowie i koniecznych do wypłaty środków z gwarancji. W ocenie Sądu Rejonowego proces wypłaty środków klientom beneficjenta gwarancji obejmuje 3 etapy: 1 - stwierdzenie przez marszałka województwa niewypłacalności biura podróży według kryteriów opisanych w § 6 umowy; 2 – skierowanie do gwaranta pisemnego żądania zapłaty o ściśle przewidzianej treści, ze wskazaniem podstawy prawnej i oświadczeniem że zachodzą podstawy uruchomienia gwarancji (§2 ust. 1 umowy), przy czym żądanie to, poparte załącznikami, stanowi jedyną i wystarczającą przesłankę przystąpienia przez gwaranta do wyliczenia kwot należnych poszczególnym klientom w granicach sumy gwarancyjnej; 3 – po otrzymaniu szczegółowego wyliczenia kwot należnych poszkodowanym klientom, beneficjent wydaje dyspozycję wypłaty środków, a gwarant dokonuje wpłat bezpośrednio poszkodowanym klientom zleceniodawcy do 30 dni od otrzymania dyspozycji wypłaty. W ocenie Sądu Rejonowego realizacja tej procedury nie doszła aktualnie do końca pierwszego ze wskazanych etapów, a marszałek województwa złożył u gwaranta żądanie zapłaty bez wskazania choćby pośrednio poszkodowanych turystów. Gwarant nie dokonał szczegółowego wyliczenia należnych klientom kwot, a zatem beneficjent gwarancji nie wypełnił ostatniej czynności koniecznej do zaktualizowania się roszczenia powoda o bezpośrednią wypłatę świadczenia w oparciu o konstrukcję umowy na rzecz osoby trzeciej z art. 393 k.c. Beneficjent gwarancji nie dopełnił wszystkich czynności przewidzianych w umowie i koniecznych do wypłaty środków z gwarancji, nie wskazał w żądaniu żadnych osób uprawnionych do rozliczenia z gwarantem, a nadto żądanie sformułował warunkowo „w wypadku, gdy z przyczyn dotyczących organizatora turystyki impreza turystyczna nie zostanie zrealizowana”. Zastrzeżenie to, wbrew warunkom gwarancji, nie pozwala stwierdzić czy beneficjent gwarancji zauważa przesłanki jej uruchomienia. W ocenie Sądu Rejonowego dla sprawy nie miał znaczenia zarzut strony pozwanej, kwestionującej faktyczną i trwałą niewypłacalność I. S. w okresie objętym gwarancją. Na podstawie § 11 umowy, pozwalającego na elastyczną interpretację zjawiska niewypłacalności, Sąd Rejonowy wyprowadził wniosek o niewypłacalności I. S. w okresie zawierania umowy z powodem.

W apelacji od powyższego wyroku powód zarzucił mu naruszenia:

1. § 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sportu i (...) z dnia 21 kwietnia 2011 r. w sprawie wzorów formularzy umowy gwarancji bankowej, umowy gwarancji ubezpieczeniowej oraz umowy ubezpieczenia na rzecz klientów, wymaganych w związku z działalnością wykonywaną przez organizatorów turystyki i pośredników turystycznych oraz załącznika nr (...) do tego rozporządzenia poprzez przyjęcie, że żądanie zapłaty musi zawierać również inne elementy niż te określone w § 5 ust. 1 wzoru formularza umowy gwarancji ubezpieczeniowej, w tym listę poszkodowanych turystów. Żądanie zapłaty z dnia 29 kwietnia 2013 r. zostało sporządzone w odpowiedniej formie oraz zawiera podstawę prawną i oświadczenie beneficjenta o wystąpieniu okoliczności z art. 5 ust.1 pkt 2 u.u.t. Zapisy § 5 wzoru

formularza umowy gwarancji ubezpieczeniowej i umowy nr (...) nie przewidują innych wymogów co do treści żądania zapłaty. Stanowisko Sądu I Instancji, jakoby żądanie zapłaty powinno również wymieniać pokrzywdzonych turystów, jest bezpodstawne, w szczególności że w § 1 umowy gwarancji pozwany zobowiązał się do zapłaty bez stawiania innych warunków niż przewidziane w umowie. Niezależnie od powyższego, na etapie formułowania żądania zapłaty beneficjent zwykle nie ma informacji co do listy poszkodowanych turystów, a Marszałek dysponował jedynie nierzetelną listą poszkodowanych przekazaną mu przez I. S.. Zgodnie z § 5 ust. 3 umowy gwarancji poszkodowani klienci mogą zgłaszać swoje roszczenia na formularzach bezpośrednio do gwaranta, a zatem bez wiedzy i pośrednictwa ze strony beneficjenta gwarancji;

2. art. 65 § 1 k.c. poprzez błędną wykładnię § 5 ust. 1 umowy gwarancji ubezpieczeniowej turystycznej z dnia 23 maja 2011 r. poprzez przyjęcie, że żądanie zapłaty musi zawierać również inne elementy niż te określone w § 5 ust. 1 umowy gwarancji, w tym listę poszkodowanych turystów, oraz uznanie, że wystosowane żądanie zapłaty było warunkowe. Marszałek zgłaszając żądanie zapłaty stwierdził, że wystąpiły okoliczności z art. 5 ust 1 pkt. 2 u.u.t. Zacytowanie przez Marszałka tego przepisu oraz § 1 pkt 2 i 3 umowy gwarancji służyło podkreśleniu, że żądanie dotyczy sytuacji, gdy impreza nie została zorganizowana z przyczyn dotyczących organizatora turystyki oraz osób, które działają w jego imieniu. Marszałek wezwał pozwanego do zapłaty, wskazał, że dokumenty zostaną dostarczone przez klientów niewypłacalnego biura i opisał dalszą procedurę wypłaty. Żądanie Marszałka było zatem stanowcze i miało na celu zrealizowanie przez pozwanego procedury wpłaty kwot poszkodowanym klientom. Powyższe potwierdza również treść pism kierowanych przez Marszałka do pozwanego;

3. błąd w ustaleniach faktycznych, poprzez przyjęcie, że Marszałek województwa złożył u gwaranta żądanie zapłaty, bez wskazania chociażby pośrednio poszkodowanych turystów w sytuacji, gdy w pismach z 13 maja 2013 r., 11 czerwca 2013 r. i 4 września 2013 r. wysłanych do pozwanego Marszałek wprost wskazał powoda z imienia i nazwiska jako osobę poszkodowaną przez biuro (...). W korespondencji dotyczącej żądania zapłaty, po uzyskaniu informacji o roszczeniach powoda, Marszałek wielokrotnie wymieniał powoda z imienia i nazwiska jako osobę poszkodowaną przez biuro podróży i wskazywał, że roszczenie powoda jest zasadne, a zatem pozwany powinien dokonać wypłaty z tytułu gwarancji na rzecz powoda. Ustalenie Sądu I Instancji jest oczywiście sprzeczne z zebrany w sprawie materiałem dowodowym.

Skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie jego żądania w całości oraz o zasądzenie od strony pozwanej kosztów postępowania za obie instancje.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Apelacja zasługiwała na uwzględnienie.

Okoliczności faktyczne sprawy były właściwie niekwestionowane, a przez to te ustalone przez Sąd Rejonowy Sąd Okręgowy uznał za własne. Wadą obarczona była za to prawna ocena tego stanu faktycznego, którą Sąd odwoławczy zweryfikował.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że powód jako klient niewypłacalnego biura podróży jest legitymowany do dochodzenia od ubezpieczyciela zobowiązanego z tytułu gwarancji ubezpieczeniowej zwrotu wpłat poniesionych tytułem zapłaty za imprezę turystyczną, mając w tym zakresie własną, niezależną od Marszałka Województwa, samodzielną legitymację czynną. Uchwałę takiej treści podjął Sąd Najwyższy w dniu 19 maja 2016 r. (III CZP 18/16) rozstrzygając zagadnienie prawne przedstawione mu do rozstrzygnięcia przez Sąd Okręgowy w Krakowie postanowieniem z dnia 11 stycznia 2016 r. w sprawie II Ca 842/15. Wskazana uchwała zapadła na gruncie sprawy o identycznym stanie faktycznym (dotyczącej dalszej części tego samego roszczenia). Sąd Okręgowy w niniejszej sprawie w całości pogląd Sądu Najwyższego podziela, a nie uważając za konieczne powtarzanie w tym miejscu przedstawionej w uchwale SN argumentacji, w tym zakresie odsyła jedynie do uzasadnienia tego judykatu. Treść uchwały jest o tyle istotna w sprawie, że brak legitymacji czynnej powoda był właściwie zasadniczym zarzutem strony pozwanej na etapie

postępowania przed Sądem I instancji, a powody, które legły u podstaw zaskarżonego wyroku nie były właściwie podnoszone przez strony, a niejako samodzielnie odczytane przez Sąd Rejonowy.

Na koniec zauważyć należy, że choć formalnie Sąd w niniejszej sprawie nie jest związany tą uchwałą, to nie może zrazem zapominać, że nie została ona wydana na podobnych, czy analogicznym stanie faktycznym, ale właściwie w tej samej sprawie, w tym samym stanie faktycznym.

Przechodząc do zarzutów apelacyjnych, wskazać należy w pierwszej kolejności, że zasadnym był zarzut naruszenia prawa materialnego poprzez niezasadne przyjęcie, że beneficjent gwarancji tj. Marszałek Województwa zgłaszający do gwaranta - towarzystwa ubezpieczeń żądanie zapłaty, ma obowiązek przedłożenia wraz z tym żądaniem listy poszkodowanych turystów. Stanowisko wyrażone przez Sąd Rejonowy, jakoby niezbędnym do wypłaty środków z gwarancji było wskazanie przez Marszałka Województwa wszystkich osób uprawnionych do rozliczenia z gwarantem, nie znajduje uzasadnienia w przepisach powszechnie obowiązujących, ani w treści samej umowy gwarancji ubezpieczeniowej turystycznej nr (...) z dnia 23 maja 2011 r. W tym miejscu wspomnieć jedynie dodatkowo wypada, że w zakresie roszczenia zwrotu wpłaconych na wycieczkę kwot (w odróżnieniu od roszczenia wypłaty środków z gwarancji na pokrycie kosztów powrotu turystów do kraju), sam wpłacający, stosownie do wywodów Sądy Najwyższego z uchwały z 19 maja 2016 r., posiada status beneficjenta.

Wzór formularza umowy gwarancji turystycznej został zawarty w załączniku nr(...) do rozporządzenia Ministra Sportu i (...) z dnia 21 kwietnia 2011 r. w sprawie wzorów formularzy umowy gwarancji bankowej, umowy gwarancji ubezpieczeniowej oraz umowy ubezpieczenia na rzecz klientów, wymaganych w związku z działalnością wykonywaną przez organizatorów turystyki i pośredników turystycznych (Dz. U. 2011, nr. 88, poz. 499). Rozporządzenie wydane zostało w wykonaniu art. 5 ust. 6 ustawy o usługach turystycznych, który przewiduje, że minister właściwy do spraw turystyki określi w drodze rozporządzenia m.in. wzory formularzy umowy gwarancji ubezpieczeniowej, kierując się potrzebą uwzględnienia wszystkich niezbędnych elementów umowy. Z brzmienia wskazanego przepisu wynika zatem, że wzór gwarancji ubezpieczeniowej zaprezentowany w rozporządzeniu wymienia wszystkie konieczne i jednocześnie wystarczające elementy umowy gwarancyjnej, zawartej pomiędzy organizatorem turystyki i zakładem ubezpieczeń, dla uruchomienia środków z umowy gwarancji.

Procedurę dochodzenia zapłaty środków na rzecz bezpośrednio poszkodowanych klientów biura podróży określa zapis § 5 umowy gwarancji ubezpieczeniowej turystycznej nr (...) z dnia 23 maja 2011 r., który jest odzwierciedleniem § 5 wzoru umowy, stanowiącego załącznik do wskazanego rozporządzenia. Z brzmienia § 5 ust. 1 umowy (k. 9) wynika, że żądanie zwrotu wpłat wniesionych tytułem zapłaty za imprezę turystyczną, która nie zostaje zrealizowana z przyczyn dotyczących zlecającego, powinno zostać sporządzone w formie pisemnej pod rygorem nieważności oraz zawierać dwa obligatoryjne elementy – wskazanie podstawy prawnej żądania oraz oświadczenie beneficjenta o wystąpieniu okoliczności z art. 5 ust. 1 pkt 2 u.u.t. Do żądania dołącza się również wskazane szczegółowo w § 5 pkt 2 dokumenty. Skoro rozporządzenie określające wzór umowy gwarancji ubezpieczeniowej turystycznej uwzględniło wszystkie niezbędne jej elementy (art. 5 ust. 6 u.u.t.), a umowa nr (...) również zapisy wzoru powieliła, nie jest uzasadnionym żądanie, czy też jak zrobił to Sąd rejonowy kreowanie obowiązku, przedłożenia jakichkolwiek dokumentów innych niż te wynikające wprost z § 5 umowy. Żaden z zapisów umowy nie przewiduje wymogu przedłożenia przez zgłaszającego żądanie zapłaty listy poszkodowanych klientów biura. Gdyby tak było, dokument w postaci listy poszkodowanych turystów z pewnością byłyby w tych aktach prawnych wymieniony, w szczególności że ubezpieczyciel zobowiązał się do zwrotu wpłat bez stawiania warunków innych niż zawarte w umowie (§ 1). Obowiązek ten mógłby być przy tym wymogiem dla beneficjenta będącego klientem zleceniodawcy, który jak wspomniano ma tutaj samodzielną legitymację czynną, wręcz zaporowym; nie sposób, aby racjonalny ustawodawca takie obowiązki na tę kategorię beneficjentów nakładał.

W ocenie Sądu Rejonowego przedłożenie listy poszkodowanych klientów biura podróży było niezbędne do uczynienia zadość obowiązkowi wyliczenia przez gwaranta należnych klientom kwot. Sąd Okręgowy poglądu tego nie podziela. Wyliczenie kwot należnych poszkodowanym klientom zleceniodawcy należy do gwaranta – towarzystwa ubezpieczeniowego (§ 5 ust. 4), który również jest odpowiedzialny za prawidłowe rozliczenie środków z gwarancji (§

5 ust. 6). Samo obciążenie gwaranta obowiązkiem dokonania takich wyliczeń, których wynik w sposób oczywisty jest związany z liczbą turystów zgłaszających swoje żądanie względem ubezpieczyciela (od liczby zgłaszających roszczenia zależy bowiem wysokość przyznanego im świadczenia), nie rodzi jednak po stronie beneficjenta gwarancji obowiązku przedłożenia wraz z żądaniem zapłaty listy poszkodowanych turystów, gdyż obowiązek ten po prostu z żadnego uregulowania nie wynika. Poza tym, przepis art. 7 Dyrektywy (...) stanowi, że na wypadek swojej niewypłacalności organizator powinien zapewnić dostateczne zabezpieczenie umożliwiające zwrot nadpłaconych pieniędzy oraz powrót konsumenta z podróży. Natomiast zgodnie z art. 17 Dyrektywy (...) organizatorzy prowadzący przedsiębiorstwo turystyczne obowiązani są posiadać zabezpieczenie na potrzeby zwrotu wszystkich wpłat dokonanych przez podróżnych oraz na potrzeby ich powrotu do kraju (ust. 1), zabezpieczenie to musi być skuteczne i obejmować kwoty wpłat dokonanych przez podróżnych i koszty ich powrotu do kraju w przypadku niewypłacalności organizatora (ust. 2), w przypadku niewykonanych usług turystycznych na żądanie podróżnego dokonuje się zwrotów bez zbędnej zwłoki (ust. 5). Skoro tak jest, to wymóg jednoczesnego złożenia kompletnej listy wszystkich klientów i ich roszczeń nie może być traktowany jako konieczny.

Z § 5 ust 3 umowy wynika dalej, że dokumenty które powinny stanowić załączniki do żądania zapłaty (listy klientów i listy ich roszczeń nie wymienia się wśród nich) mogą zostać przedłożone gwarantowi na dwa sposoby - przez Marszałka działającego w imieniu klientów zleceniodawcy czyli turystów, których wyjazd nie doszedł do skutku, albo przez nich samych, jako zasadniczych i głównych beneficjentów gwarancji. Skoro więc sam ustawodawca przewidział możliwość zgłaszania roszczeń samodzielnie przez klientów zleceniodawcy, a więc bez wiedzy i pośrednictwa ze strony Marszałka, wykluczonym jest nakładanie na niego obowiązku przedkładania takich danych wraz z żądaniem zapłaty. Przyjęcie takiego założenia byłoby niezgodne z zasadami logiki. W myśl wskazanego zapisu, dopiero po upływie terminu z § 3 ust. 1 umowy, do którego swoje żądania mogą zgłaszać poszkodowani (samodzielnie albo przez Marszałka Województwa), gwarant może w sposób ostateczny i wiążący dokonać ustaleń w zakresie liczby i tożsamości osób poszkodowanych. W chwili wystąpienia przez Marszałka Województwa z żądaniem zapłaty, krąg osób uprawnionych nie musiał być jednak w żaden sposób dookreślony.

Takie rozumienie zapisu § 5 umowy potwierdzają również okoliczności faktyczne sprawy i działanie samej strony pozwanej. W żądaniu zapłaty dnia 29 kwietnia 2013 r. (k. 23) Marszałek Województwa nie przedłożył wymaganych załączników. Wskazał natomiast, że zostaną one przekazane gwarantowi przez klientów niewypłacalnego przedsiębiorcy w terminie do 1 roku po upływie okresu obowiązywania gwarancji (§ 3 ust. 2 umowy). Co więcej, w komunikacie opublikowanym na stronie internetowej ubezpieczyciela w dniu 30 kwietnia 2013 r. (k. 34) sam gwarant – zawiadamiając o uruchomieniu środków z gwarancji ubezpieczeniowej na pokrycie roszczeń z tytułu niezrealizowanych umów o świadczenie imprez turystycznych - poinformował poszkodowanych klientów biura podróży do kogo, w jakim terminie i z jakimi dokumentami składać roszczenia z tego tytułu. W komunikacie wprost wskazano, że roszczenia mogą być kierowane bezpośrednio do ubezpieczyciela lub do Marszałka Województwa. Strona pozwana nie tylko kwestionowała prawidłowości złożonego przez beneficjenta żądania zapłaty, ale po zaznajomieniu się z żądaniem zapłaty sama podjęła działania mające na celu ustalenie kręgu osób poszkodowanych. Jak nadto wynika z analizy korespondencji pomiędzy Marszałkiem a pozwanym towarzystwem ubezpieczeniowym, w żadnym ze złożonych pism strona pozwana nie podnosiła jakoby wskutek braku przedłożenia listy poszkodowanych turystów, żądanie zapłaty nie było złożone w sposób skuteczny. Kwestionując podstawy swojej odpowiedzialności wskazywała jedynie na brak legitymacji klienta niewypłacalnego biura podróży do dochodzenia zwrotu wpłat poniesionych tytułem zapłaty za imprezę turystyczną od ubezpieczyciela zobowiązanego z tytułu gwarancji ubezpieczeniowej (która to kwestia przesądzona została przywołaną na wstępie uchwałą Sądu Najwyższego), zarzucała zawarcie umowy o świadczenie usług turystycznych przed okresem objęcia gwarancją oraz podważała założenie, że w chwili zawarcia umowy biuro podróży będące zleceniodawcą był niewypłacalne. Okoliczność braku spełnienia przez beneficjenta wszystkich przewidzianych w umowie formalnych przesłanek dochodzenia zapłaty nie była zatem kwestionowana. Sąd Rejonowy dokonał analizy procedury wypłaty środków z tytułu gwarancji ubezpieczeniowej z własnej inicjatywy, jednak ustalenia te nie znajdowały odzwierciedlenia w przepisach, dokumentach zalegających w aktach ani zasadach doświadczenia życiowego. Jak bowiem wynika z zasad doświadczenia życiowego i logiki, w chwili dowiedzenia się o niewypłacalności biura podróży i składania przez beneficjenta żądania zapłaty, często nie jest możliwym ustalenie w

sposób precyzyjny ani ilości, ani tożsamości osób poszkodowanych, a priorytetowe znaczenie dla poszkodowanych turystów ma jak najszybsze uruchomienie procedury wypłaty środków z gwarancji, w którym następnie mogą oni zgłaszać swój udział. Trudno jednocześnie uznawać za miarodajne w tym zakresie oświadczenie prowadzącej biuro (...), która przecież wyrokiem Sądu Okręgowego we Wrocławiu z dnia 25 lutego 2014 r. (k. 75) została uznana za winna popełnienia przestępstw oszustwa na szkodę m.in. powoda, w którym przypisano jej winę za pobranie środków na przedmiotową wycieczkę pomimo zamiaru niewywiązania się z obowiązku zorganizowania jej do oświadczeń przez nią składanych należy podchodzić z dużą dozą ostrożności.

Za zasadny należało również uznać zarzut błędu w ustaleniach faktycznych poprzez brak dostrzeżenia przez Sąd Rejonowy, że w toku korespondencji prowadzonej pomiędzy Marszałkiem Województwa a gwarantem powód był wymieniany z imienia i nazwiska. Pisma beneficjenta wskazujące na M. W. jako poszkodowanego klienta zleceniodawcy były kierowane do S. I. w przewidzianym przez gwaranta okresie do zgłaszania roszczeń tj. do dnia 24 maja 2013 r. (m.in. w piśmie Marszałka z dnia 13 maja 2013 r. k. 56). Na podstawie pism beneficjenta, ubezpieczyciel powziął wiadomość o fakcie, że powód był poszkodowanym przez niewypłacalne biuro podróży. Sam powód, w dniu 21 maja 2013 r., (k. 40) potwierdził ten fakt, składając u strony pozwanej dokumenty wymagane przez § 5 ust. 2 umowy. Ubezpieczyciel miał zatem wiedzę i świadomość istnienia roszczeń powoda z tytułu niedojścia do skutku zawartej przez niego umowy o świadczenie usług turystycznych. W świetle poczynionych powyżej rozważań o braku obowiązku przedłożenia przez gwaranta listy poszkodowanych turystów z uwagi na fakt dopuszczenia przez samego ustawodawcę możliwości zgłaszania przez nich swoich żądań bezpośrednio do gwaranta, przyjąć należy, że dochowane zostały wszelkie przesłanki do ustalenia, że strona pozwana w określonym przez siebie terminie otrzymała informację o danych powoda niezbędnych do prowadzenia procedury wypłaty środków. Skoro zatem w piśmie z dnia 25 października 2013 r. strona pozwana odmówiła przejęcia odpowiedzialności za zgłoszenie szkody M. W. (potwierdzając jednocześnie otrzymanie danych dotyczących osoby poszkodowanej przez niewypłacalność biura podróży), zaktualizowała się możliwość wystąpienia przez powoda na drogę sądową.

Na uwzględnienie zasługiwał nadto zarzut niezasadnego uznania przez Sąd Rejonowy, że żądanie zapłaty wystosowane przez Marszałka miało charakter warunkowy. Analiza treści oświadczenia Marszałka Województwa prowadzi do odmiennych wniosków. W piśmie z dnia 29 kwietnia 2013 r. (k. 23) beneficjent rzeczywiście zgłosił żądanie zwrotu wpłat na imprezę turystyczną „w wypadku gdy z przyczyn dotyczących organizatora turystyki lub osób działających z jego imieniu impreza turystyczna nie zostanie zrealizowana”, niemniej jednak interpretacja tego oświadczenia nie może się sprowadzać jedynie do analizy wskazanego fragmentu dokumentu, a powinna być oceniona w kontekście treści całego dokumentu oraz okoliczności sprawy. Wniosek o warunkowym sformułowaniu żądania wynika jedynie z analizy pierwszego zdania żądania, nie odnosząc się do dalszej części oświadczenia beneficjenta. W drugim akapicie pisma z zawarto natomiast sformułowanie, z którego wynika w sposób jednoznaczny, że zgłoszenie żądania zapłaty jest jednocześnie oświadczeniem o wystąpieniu okoliczności, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 u.u.t., które to oświadczenie jest wymagane przez § 5 ust. 1 umowy gwarancji dla skutecznego wniesienia żądania zapłaty. Niezależnie zatem od treści oświadczenia, mogącej sugerować że chodzi o żądanie zwrotu wpłat na przyszłość tj. w wypadku spełnienia się przesłanki braku realizacji przez biuro podróży usługi turystycznej, w dokumencie tym w sposób jednoznaczny i wyraźny zostało zawarte oświadczenie wymagane przez § 5 ust. 1 umowy. Marszałek odwołał się do dalszych etapów postępowania o wypłatę środków z gwarancji - wskazał, że wymagane przez zapisy umowy gwarancji dokumenty zostaną doręczone w terminie wskazanym w § 3 ust. 2 umowy gwarancji, powołał na potrzebę ich weryfikacji przez gwaranta oraz konieczność dokonania wyliczenia kwot należnych poszkodowanym klientom. W ocenie Sądu Okręgowego z całościowej analizy żądania zapłaty wynika, że podstawą jego zgłoszenia była niewypłacalność organizatora turystyki I. S. (na którą to okoliczność powołał się wprost Marszałek Województwa) i brak wykonania ustalonej uprzednio usługi turystycznej. Z powołanego w żądaniu zapłaty art. 5 ust. 5 u.u.t. wynika obowiązek przedsiębiorcy wykonującego działalność gospodarczą w zakresie organizowania imprez turystycznych oraz pośredniczenia na zlecenie klientów w zawieraniu umów o świadczenie usług turystycznych do zapewnienia klientom zwrotu wpłat wniesionych tytułem zapłaty za imprezę turystyczną w wypadku, gdy z przyczyn jego dotyczących impreza ta nie zostanie zrealizowana. Już sama analiza przytoczonej w żądaniu podstawy prawnej wskazuje, że w ocenie beneficjenta doszło do niewypłacalności organizatora imprez turystycznych skutkującej brakiem

realizacji zawartych przez niego umów. Co więcej, o braku warunkowego charakteru żądania w sposób dostateczny świadczą okoliczności sprawy. Jak stwierdził sam Sąd Rejonowy, w chwili zawierania przez I. S. umowy o świadczeniu usług turystycznych z dnia 29 lipca 2011 r. niewypłacalność prowadzonego przez nią biura podróży miała charakter trwały. W chwili żądania zapłaty przez beneficjenta tj. 29 kwietnia 2013 r. było jednocześnie pewne, że nie doszło do realizacji imprezy turystycznej zakupionej przez powoda, a okoliczności te potwierdzają znajdujące się w aktach sprawy dokumenty. Całościowa i kompleksowa analiza żądania zapłaty prowadzić musi do wniosku, że żądanie to nie było sformułowane w sposób warunkowy, jak przyjął Sąd Rejonowy. Powyższy wniosek nie znajduje uzasadnienia w treści samego oświadczenia beneficjenta ani w okolicznościach niniejszej sprawy.

Podstawą uznania za zasadne żądania powoda było ponadto stwierdzenie, że w chwili zawierania umowy o świadczenie usług turystycznych prowadzone przez I. S. biuro podróży było niewypłacalne. Przepis art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy o usługach turystycznych precyzuje obowiązki przedsiębiorcy wykonującego działalność gospodarczą w zakresie organizowania imprez turystycznych oraz pośredniczenia w zawieraniu umów o świadczenie usług turystycznych w przypadku niewypłacalności. Związany z tymi wymaganiami obowiązek posiadania przez przedsiębiorcę zabezpieczenia finansowego wynika z art. 7 dyrektywy Rady z dnia 13 czerwca 1990 r. w sprawie zorganizowanych podróży, wakacji i wycieczek nr (...) (Dz.U.UE L z dnia 23 czerwca 1990 r.). Celem wprowadzenia wskazanej regulacji jest ochrona konsumenta przed ryzykiem gospodarczym wiążącym się z niewypłacalnością lub upadłością organizatora podróży, w tym poprzez zagwarantowanie zwrotu wpłaconych przez niego z tytułu usługi turystycznej środków. Zarówno polska ustawa o usługach turystycznych, jak i wskazany przepis dyrektywy posługują się pojęciem niewypłacalności, nie precyzując przy tym jego zakresu. Wykładnia wskazanego przepisu polskiej ustawy powinna uwzględniać tezę wyroku w sprawie B.-P., zgodnie z którą dla zastosowania art. 7 dyrektywy nie ma znaczenia przyczyna niewypłacalności biura podróży, może nią być zachowanie biura podróży o znamionach oszustwa (Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 16 lutego 2012 r., C-134/11). We wskazanym wyroku Trybunał przesądził przyznanie uczestnikom zorganizowanych wyjazdów uprawnienia do zabezpieczenia zwrotu wpłaconych pieniędzy. Ochrona konsumenta przed skutkami upadłości jest przy tym niezależna od jej przyczyn - zdarzeń losowych, niezależnych od biura podróży, jak i świadomej czy celowej działalności przedsiębiorcy, prowadzącej do uniemożliwienia wierzycielom skutecznej egzekucji roszczeń. Szerokie rozumienie pojęcia niewypłacalności znalazło również odzwierciedlenie w przedłożonych do akt niniejszej sprawy dokumentach. Jak wynika bowiem z § 11 umowy gwarancji ubezpieczeniowej turystycznej, suma gwarancyjna obejmuje działania zleceniodawcy lub osób działających w jego imieniu, powstałe w wyniku umyślnego działania lub na skutek rażącego niedbalstwa (k. 11). Takie rozszerzenie odpowiedzialności gwaranta pozwala na elastyczną i szeroką interpretację przesłanki niewypłacalności. Z analizy akt sprawy wynika, że w chwili zawierania umowy o świadczenie usług turystycznych pomiędzy prowadzącą biuro (...) a powodem M. W., I. S. nie miała zamiaru zrealizowania zawartej z powodem umowy. Działanie I. S. nie tylko miało znamiona oszustwa, ale wręcz fakt popełnienia tego rodzaju przestępstwa został potwierdzony prawomocnym wyrokiem sądowym. Jak wynika z wyroku Sądu Okręgowego we Wrocławiu z dnia 25 lutego 2014 r. I. S. została uznana za winną tego, że działając w okresie od 29 lipca 2011 r. do dnia 4 lipca 2012 r. w celu osiągnięcia korzyści majątkowej i działając z góry powziętym zamiarem doprowadziła powoda do niekorzystnego rozporządzenia mieniem, podpisując umowę rezerwacyjną na organizację imprezy turystycznej w Skandynawii i pobierając od uczestników wpłatę gotówkową, wiedząc że wyjazd nie dojdzie do skutku i nie mając zamiaru zwrócenia pobranych pieniędzy (k. 77). Wskazane orzeczenie nie pozostawia wątpliwości co do intencji działań prowadzącej biuro podróży w chwili zawierania z powodem umowy z dnia 29 lipca 2011 r. Wskazane orzeczenie Trybunału Sprawiedliwości za wystarczającą przesłankę stwierdzenia niewypłacalności uznaje już samo zachowanie mające znamiona oszustwa, a przedmiotowej sprawie doszło do jego prawomocnego stwierdzenia w okresie obejmującym datę zawarcia umowy z powodem. Niewypłacalność prowadzonego przez I. S. biura podróży w chwili zawierania umowy z powodem była zatem niewątpliwa, o czym na marginesie wspomniał również Sąd Rejonowy.

O tym, że właściwie dopiero na etapie postępowania odwoławczego, a już na pewno tylko na potrzeby sporu sądowego, strona pozwana kwestionuje spełnienie przesłanki niewypłacalności, świadczy także istotnie fakt, że w komunikacie opublikowanym na stronie internetowej ubezpieczyciela w dniu 30 kwietnia 2013 r. strona pozwana wyraźnie

oświadczyła o zamiarze realizacji wypłat z tytułu tej samej gwarancji dla wszystkich umów zawartych w okresie jej obowiązywania, czyli także dla przedmiotowej w sprawie umowy.

Z uwagi na spełnienie wszystkich przesłanek niezbędnych do dochodzenia zapłaty przez powoda, Sąd Okręgowy zmienił zaskarżone orzeczenie, zasądzając od strony pozwanej na rzecz powoda dochodzoną pozwem kwotę 12 032,05 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu, zgodnie z art. 481 k.c.

Z uwagi na powyższe, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji.

Uwzględniając powództwo w całości, Sąd Okręgowy zmienił rozstrzygnięcie o kosztach postępowania przed Sądem I instancji, zasądzając - na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. - na rzecz powoda od strony pozwanej kwotę 3 019 zł. Na kwotę tę złożyły się: opłata od pozwu w wysokości 602 zł, opłata skarbową od pełnomocnictwa w wysokości 17 zł oraz wynagrodzenie pełnomocnika powoda w wysokości 2 400 zł, ustalone na podstawie § 6 ppkt 5 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

Konsekwencją z kolei uwzględnienia apelacji było zasądzenie, także na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c., od strony pozwanej na rzecz powoda zwrotu kosztów postępowania odwoławczego w wysokości 3 002 zł. Złożyły się na nią: opłata od apelacji w wysokości 602 zł oraz wynagrodzenie pełnomocnika powoda w wysokości 2 400 zł, ustalone na podstawie § 2 ppkt 5 w zw. z § 10 pkt 1 ppkt 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z dnia 5 listopada 2015 r.).